

Preventívne opatrenia na predchádzanie vzniku požiarov v prírodnom prostredí

Po dlhej zime sa jar začína ozývať naplno – zobudením prírody, pohybom živočíchov, ale aj činnosťou človeka. Zvýšené riziko prinášajú typicky jarné požiare, spôsobené neopatrnosťou pri spaľovaní odpadov v záhradách alebo v lesoch. Hasiči varujú najmä pred tradičným nešvárom – vypaľovaním suchej trávy, čo je činnosť veľmi nebezpečná a zo zákona zakázaná. Bohužiaľ, ani jeden rok nie je výnimkou.

Málokto si uvedomuje, že tieto aktivity priamo ohrozujú ľudské životy ! Zdanlivo taká bezpečná činnosť, akou je spaľovanie zhrabaných porastov, môže spôsobiť neblahé následky. Oheň v otvorenom priestore sa môže veľmi rýchlo vymknúť kontrole a spôsobiť tak škody nielen na životoch, ale aj na majetku či v životnom prostredí, ale tiež aj ekologické škody, napr. stratou časti lesa či úhynom živočíchov. Stačí trochu neopatrnosti, nepozornosti či panika.

V posledných dňoch sa začínajú množiť požiare v prírodnom prostredí – požiare suchej trávy, krovín, lesných porastov, ale aj odpadov. Teplé jarné počasie láka ľudí k spaľovaniu biologického odpadu (zvyšky starej trávy, lístia, vetiev).

V minulom roku spôsobilo 182 lesných požiarov a 1830 požiarov trávnatých porastov priamo vycíslenú majetkovú škodu 207 410 € (6 222 300,- Sk). Pri požiaroch prišli dve osoby o život a dve osoby boli zranené.

Požiare, spôsobené neopatrnosťou pri zakladaní ohňa v prírode alebo pri vypaľovaní trávy spôsobili za posledných päť rokov celkom 668 požiarov. Celkom v lesných porastoch a trávnatých porastoch bolo v rokoch 2004 až 2008 evidovaných 13 346 požiarov, ktoré pripravili o život štyri osoby, zranili ďalších 14 osôb a spôsobili škody za viac ako 7,8 mil. € (233 miliónov Sk).

Pamäťajte na to, že vypaľovanie porastov je podľa zákona o ochrane pred požiarmi striktne zakázané ! V prípade porušenia tohto zákazu hrozí podľa zákona fyzickej osobe pokuta až do výšky 331 € (10 000,- Sk), resp. v blokovom konaní do výšky 33 € (1 000,- Sk), právnickej osobe alebo fyzickej osobe-podnikateľovi môžu hasiči uložiť pokutu až do výšky 16 596 € (500 000,- Sk).

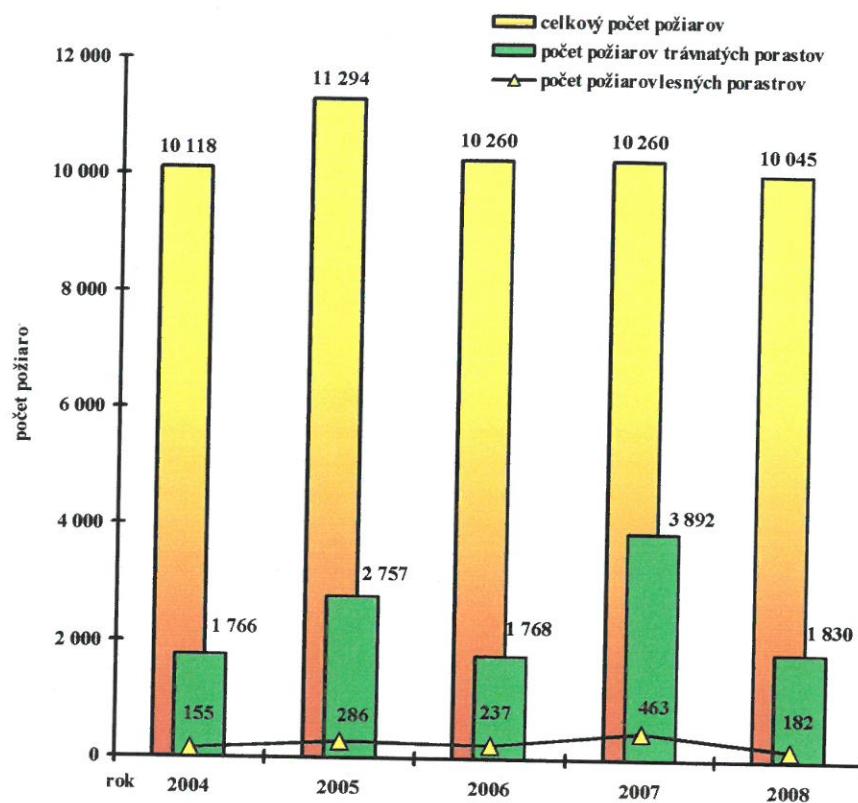
Občania by sa mali oboznámiť aj so všeobecne záväznými nariadeniami obce, ktoré vo väčšine prípadov upravujú aj spôsob spaľovania odpadov na voľnom priestranstve – a niekedy aj zakazujú. Spaľovanie nie je jediný spôsob, ako sa zbaviť biologického odpadu, je možné zbaviť sa ho napr. kompostovaním, ukladaním do špeciálnych kontajnerov alebo do zberných dvorov.

Nech je pre nás všetkých varovaním, že mesiac apríl dlhodobo patrí medzi mesiace, ked' horí najčastejšie. Aj keď v minulom roku horelo najviac v mesiacoch február a marec. Veľmi záleží na počasí, napr. najviac horelo v rokoch 2002 a 2003 vplyvom klimatických podmienok (nadmerné sucho a teplo). Vďaka nim výnimkou prestávajú byť požiare lesných a trávnatých porastov aj v ostatných častiach roka.

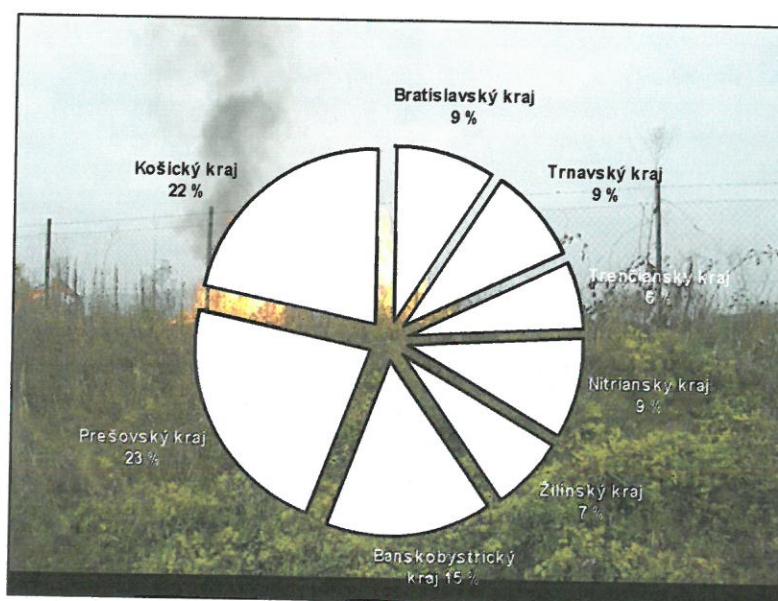
Nie je možné spaľovať všetko. Podľa zákona o ovzduší je možné v otvorených ohniskách spaľovať len drevo, drevené uhlie. Spaľovanie plastov, gumy alebo iných materiálov, ktoré obsahujú chemické látky, je zakázané.

Povinnosti občanov pri spaľovaní odpadov ustanovujú aj ďalšie zákonné normy, napr. zákon o lesoch, zákon o ovzduší, zákon o odpadoch alebo vyhlášky jednotlivých obcí.

**Celkový počet požiarov, počet požiarov trávnatých porastov
a lesných porastov za obdobie rokov 2004 - 2008**

Počet požiarov v trávnatých porastov na území Slovenska v rokoch 2004 – 2008 podľa krajov

Opatrenia, zamerané na majiteľov lesa,

resp. tých, ktorí obhospodarujú lesné pozemky sú obsiahnuté v povinnostiach, ktoré vyplývajú zo zákona NR SR č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov, ako aj vykonávacej vyhlášky MV SR č. 121/2002 Z.z. o požiarnej prevencii :

- **vykonávanie hliadkovacej činnosti**, hlavne počas dní pracovného pokoja, a to v najfrekventovanejších lokalitách (napr. turistických prímestských oblastiach, v blízkosti záhradkárskych oblastí a pod.). Pre tento účel je potrebné pre hliadky vypracovať časový harmonogram s určením trasy obchodzok, vrátane zabezpečenia efektívneho spojenia medzi hliadkami a ohlasovou požiarov,
- **zabezpečenie a umiestnenie požadovaného a potrebného množstva protipožiarneho náradia** na určenom mieste v závislosti od plochy lesných porastov (lopaty, motyky, krompáče, tlmnice, sekery, motorové píly, resp. ručné striekačky), ide o plochy od 5 ha,
- **vybudovanie ohnísk**, zabezpečených proti voľnému šíreniu ohňa v lesoparkových zónach a v najviac navštevovaných lesných oblastiach,
- **vyznačenie „Zákazu zakladania ohňov v prírode“** mimo určených a vyhradených priestorov,
- **evidovanie a vyznačenie v mapových podkladoch** všetkých dôležitých údajov z hľadiska ochrany pred požiarmi (hlavne zoznam užívateľov lesných pozemkov, stav a počet vodných zdrojov, stav a prejazdnosť lesných ciest a ich dostupnosť pre hasičskú techniku a pod.),
- **vybaviť prenosnými hasiacimi prístrojmi** pracovné stroje, napr. lesné kolesové traktory, harvestory, traktory a iné vozidlá, ktoré sa používajú na spracovanie dreva a zvyškov po ťažbe,
- **prijímať osobitné opatrenia pre priestory postihnuté kalamitou**, zamerané najmä na :
 1. urýchlené odstraňovanie dreva a ďalšieho horľavého odpadu z blízkosti objektov,
 2. vytváranie rozčleňovacích pásov na zabránenie šírenia požiaru,
 3. prednostné zabezpečenie prejazdnosti lesných ciest a zvážnic pre hasičskú techniku.

Okrem uvedených povinností musia vlastníci, resp. užívatelia lesných pozemkov, realizovať ďalšie povinnosti ako právnické osoby, ktoré vyplývajú zo všeobecne záväzných právnych predpisov.

Orgány štátnej správy na úseku ochrany pred požiarmi na úrovni okresu vykonávajú každoročne protipožiarne kontroly v právnych subjektoch, ktoré vlastnia alebo užívajú lesné pozemky, a v prípade neplnenia určených povinností môžu uložiť sankcie až do **výšky 16 596 € (500 000,- Sk)** v súlade s § 59 ods. 2 písm. b) zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi.

Pri zabezpečovaní opatrení na ochranu lesov pred požiarmi nemôžeme v žiadnom prípade zabudnúť na **návštevníkov lesa**.

Práve fyzické osoby figurujú v štatistikách ako najčastejšia „príčina“ vzniku lesných požiarov. Ide hlavne o nedbanlivostné konanie pri používaní a zakladaní ohňa v prírode, o vypaľovanie suchej trávy a porastov a pod. Fyzickým osobám – čiže nám všetkým - je potrebné pripomenúť základné povinnosti, ktoré súvisia s ochranou lesov pred požiarimi. Spravidla ide o jarné obdobie a obdobie dlhotrvajúceho suchého a teplého počasia v letnom, resp. jesennom období, aj keď „vďaka“ zmenám klimatických podmienok nie sú požiare lesných a trávnatých porastov výnimkou ani v ostatných častiach roka.

Pre občanov platí povinnosť rešpektovať zákazy a príkazy, ktoré vyznačujú vlastníci a užívateelia lesných pozemkov :

- **zákaz zakladania ohňa v priestoroch a na miestach , kde by sa mohol rozšíriť** (záhradkárske a chatové oblasti v blízkosti lesa, opekačky v lesných porastoch mimo určených a vyznačených miest a pod.),
- **zákaz vypaľovania suchej trávy a porastov, bylín a kríkov !!!,**
- **zákaz fajčiť alebo používať otvorený plameň na miestach so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru**

Fyzické osoby by mali vyššie uvedené opatrenia a zákazy rešpektovať hlavne v čase tzv. „zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiarov“, t.j. v jarnom a dlhotrvajúcim teplom a suchom počasí.

Aj v tomto prípade je možné zo strany orgánov štátnej správy na úseku ochrany pred požiarimi uplatniť sankcie, jednak na základe vlastných zistení, resp. na základe podnetov obcí a polície. Ide o sankcie za spáchanie priestupkov na úseku ochrany pred požiarimi **až do výšky 331 € (10 000,- Sk), resp. v blokovom konaní do výšky 33 € (1 000,- Sk)**.

Ak už k požiaru došlo, platí pre každého občana povinnosť :

- **vykonať nevyhnutné opatrenia na záchrannu ohrozených osôb,**
- **uhasiť požiar, ak je to možné alebo vykonať nevyhnutné opatrenia na zamedzenie jeho šírenia**
- **ohlásiť bez zbytočného odkladu na určenom mieste zistený požiar alebo zabezpečiť jeho uhasenie,**
- **poskytnúť hasičskej jednotke osobnú pomoc na výzvu veliteľa zásahu, veliteľa hasičskej jednotky alebo obce.**

Pri realizácii protipožiarnych opatrení zameraných na ochranu lesov pred požiarimi , nie je možné zabudnúť tiež na **obce**.

Z poznatkov z výkonu kontrolnej činnosti zameraných na ochranu lesov pred požiarimi vyplynulo, že v mnohých prípadoch je táto činnosť, okrem štátnych lesov a súkromných lesných subjektov, realizovaná tiež na úrovniach obcí. Obce si v tejto súvislosti vytvárajú rôzne združenia, resp. tzv. „hospodárske jednotky“ v rámci obecných úradov, prostredníctvom ktorých často krát obhospodarujú veľké množstvá lesných pozemkov. Sú bežné prípady, že sa obce spájajú s rôznymi urbárskymi spoločnosťami a združeniami občanov.

Medzi preventívne opatrenia patria povinnosti obce ustanovené v § 15 ods. 1 písm. g) zákona o ochrane pred požiarmi, ktorý ustanovuje obci „plniť úlohy právnickej osoby vo vzťahu k vlastnému majetku“, ktorým lesy v mnohých prípadoch sú.

Obce plnia v rámci preneseného výkonu štátnej správy tiež funkciu orgánu štátnej správy, to znamená, že tam kde nevykonáva kontrolnú činnosť štát (prostredníctvom OR HaZZ), vykonávajú kontroly obce. Preto je ich povinnosťou kontrolovať prostredníctvom, tzv. „kontrolných skupín obcí“, menšie právne subjekty, resp. vlastníkov lesných pozemkov a v prípade porušovania základných povinností podávať podnety na príslušné okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru.

Pre školskú mládež

hasiči už piaty rok uskutočňujú preventívny program prevencie kriminality „Bud' mûdrejší ako oheň“, v školskom roku 2008-2009 uskutočňovaný v Prešovskom a Nitrianskom kraji. Žiakom sú na prípadoch skutočných požiarov vysvetľované príčiny ich vzniku, nesprávne konanie návštevníkov lesa, postup pri privolení pomoci. Na ukážkach z likvidácie lesných požiarov hasičskými jednotkami mali možnosť vidieť ako ľažko a nebezpečne sa požiare v prírodnom prostredí likvidujú, zo záberov požiarov videli následky požiarov v prírodnom prostredí.

V Bratislavskom kraji prebieha druhý rok preventívny program detí základných škôl „**HASÍK**“.

V tomto roku sa uskutočňuje celoslovenská súťaž žiakov základných škôl v kreslení „Hasiči očami detí“ pod názvom „Vypaľovanie – to nikdy nerob“. Súťaž sa koná v rámci spolupráce Dobrovoľnej požiarnej ochrany SR a Hasičského a záchranného zboru so slávnostným vyhodnotením v júni v Bratislave (bližšie informácie viď POŽIARNIK č.2/2009).

Preventívny informačný projekt „Pre verejnosť“

Zakladanie ohňa v prírode

▪ oheň zakladat' iba na vyhradených miestach !

- ohnisko bezpečne oddel'te od okolitého prostredia , napr. obložením kameňmi, obsypaním pieskom, vyhlíbením zeminy. Pri zakladaní väčších vatier je vhodné ohnisko oddeliť pruhom širokým až 1 m, ktorý je zbavený všetkých horľavých látok. Vzdialenosť od okraja lesa je najmenej 50 m!
- oheň nezakladajte pod vetvami stromov, na korenoch stromov, na suchom lístí, lesnej hrabance, v blízkosti suchej trávy alebo mladého porastu. Nepálte trávu ani odpady, či materiály obsahujúce chemické látky.
- nezakladajte oheň počas dlhotrvajúceho sucha ani pri silnejšom vetre
- pre zapálenie ohňa alebo jeho udržiavanie nepoužívajte vysoko horľavé látky (benzín, nafta, lieh)
- do ohňa nevhadzujte výbušné materiály, oheň neroznášajte po okolí
- nenechávajte oheň bez dozoru, k dispozícii majte dostatok vody či piesku , keby sa oheň vymkol kontrole. Je vhodné umiestniť ohnisko blízko vodného zdroja. Dozor vykonáva výlučne dospelá osoba.
- ohnisko dôkladne uhaste zaliatím vodou alebo zasypaním zeminou. Z ohniska sa nesmie dymit' a popol a pôda pod ohniskom musí byť chladná.
- deti pri ohnisku nesmú zostať bez dozoru osoby, staršej ako 18 rokov. Môže dôjsť k vznieteniu odevu, obhoreniu vlasov, rias aj popáleniu. Pri vznietení odevu, pokial' nie je nablízku dostatočné množstvo vody na uhasenie, doporučujeme chovať sa podľa pravidla „Zastav sa, ľahni si, kotúlaj sa .. Na uhasenie horiaceho odevu na človeku nikdy nepoužívajte hasiaci prístroj !

Preventívny informačný projekt „Pre verejnosť“

Vypáľovanie trávy a suchých porastov

Požiar trávy v malom rozsahu môžeme uhasiť improvizovanými prostriedkami - použijeme čerstvú haluz alebo vrecovinu, ktorú pravidelne močíme vo vode (ak je k dispozícii). Takýmto spôsobom „ubijeme“ oheň, zamedzíme prístupu vzduchu, čím nastane uhasenie ohňa. Ak máte vodu, majte šaty vždy mokré, dýchajte cez mokrú ochrannú šatku.

Ked' horia kríky a nízky suchý porast požiar hasíme ako v prípade požiaru trávy. Ak fúka silnejší vietor, oheň môže byť príliš prudký. Pokiaľ ešte je možné hasiť improvizovanými prostriedkami, musíme ustúpiť. Vzdialime sa od ohňa v dostatočnej vzdialenosťi a vypálime protipožiarny pás medzi nami a požiarom. Potom sa presunieme do vypáleného pásu. Blížiaci oheň nás minie, pretože vo vypálenej ploche už nemá čo horieť. Ak je k dispozícii voda, šaty máme stále navlhčené, dýchame cez ochrannú šatku, namočenú vo vode. Pokiaľ sa oheň rýchlo šíri, neodkladne volajme radšej hasičov !

Lesný požiar

Príčinou vzniku lesného požiaru sú zvyčajne prírodné podmienky (napr. blesk) a konanie samotného človeka (najčastejšie z nedbanlivosti, nedodržaním protipožiarnych opatrení či podcenením požiarneho nebezpečenstva pri používaní otvoreného ohňa). Zriedkavejšie sú prípady úmyselného zapálenia.

Vysoká teplota, dlhotrvajúce sucho, nízka vlhkosť vzduchu a silný vietor, to sú podmienky pre vznik

a šírenie lesného požiaru takou rýchlosťou, ktorú si ani nevieme predstaviť! Lesný požiar ľahko vznikne, ale veľmi ťažko sa hasí - často sa vyskytuje na lokalitách neprípustných pre zásahovú hasičskú techniku, s nedostatočnými

vodnými zdrojmi. Vyžaduje si nasadenie veľkého počtu ľudí,, špeciálnej hasičskej aj leteckej techniky.

Požiar v lese sa môže šíriť aj pod zemou, čo je veľmi nebezpečné, pretože je ťažké predpokladať jeho šírenie.

Ak horí les, vysoké stromy tesne pri sebe, požiar sa šíri rýchlejšie, ako napr. pri požiare trávnatého porastu. Oheň po korunách stromov môže preskakovať z vrcholca na vrcholec stromu. Ponad osoby sa rozšíri tak rýchlo, že môže odrezat' cestu a horiet' všade navôkol. V lese nemusíme cítiť vietor, napriek tomu môže byť pomerne silný.

Pri vetre rýchlosť prudko narastá. Teplota stúpne na takú úroveň, že porast na zemi sa vznieti bez priameho kontaktu s ohňom. Vietor pritláča oheň k zemi a oheň sa rýchlejšie šíri. Hore svahom sa oheň šíri rýchlejšie aj bez pomoci vetra.

Od požiaru je potrebné zachovávať dostatočnú vzdialenosť, sledovať jeho vývoj, ktorý sa vplyvom vetra môže zmeniť.

V prípade ohrozenia lesným požiarom je potrebné včas sa evakuovať. Ak sa jedná o skupinu Ľudí - nezaostávať, ísť spolu !

V prípade nûdze, ked' pred rýchlo sa šíriacim ohňom niet úniku a nablízku je jazierko, potok, bažina,, jedinou záchrannou je zotrvať určitý čas v ňom.

Skoré spozorovanie požiaru je najdôležitejšie, každá sekunda je dôležitá ! Ak začne horiet' , napr. tráva okolo ohniska a sme dostatočne pripravení, väčšinou sa požiar dá v zárodku uhasiť. Ak nie, okamžite voláme hasičov !

Telefónne číslo je 150 alebo 112 !